

Incidentonderzoek door de Inspectie Justitie en Veiligheid

September 2021

1. Inleiding

De Inspectie Justitie en Veiligheid houdt toezicht op de kwaliteit van de taakuitvoering van organisaties binnen het domein van Justitie en Veiligheid. Zij onderhoudt hiervoor geregeld contact met de toezicht ondervindende organisaties en andere belanghebbenden. Met dit regulier toezicht is zij goed op de hoogte van wat er speelt in de praktijk. Daarnaast kan de Inspectie verdiepend toezicht uitvoeren, door middel van onderzoek. Het verdiepend toezicht van de Inspectie richt zich op manifeste risico's voor de kwaliteit van de taakuitvoering, blijkend uit risicoanalyse, signalen en incidenten.

Wanneer zich incidenten voordoen hecht de Inspectie er in de eerste plaats aan dat toezicht ondervindende organisaties deze zo veel mogelijk zelf evalueren, om te leren van incidenten en deze aan te grijpen om bijvoorbeeld werkprocessen te verbeteren. In uitzonderlijke gevallen - bijvoorbeeld wanneer de weerslag van een incident, de potentiële risico's die het incident openbaart en/of de behoefte aan onafhankelijk onderzoek groot zijn - stelt de Inspectie zelf onderzoek in.

De Inspectie volgt een standaardaanpak wanneer ze verdiepend onderzoek uitvoert naar aanleiding van een incident. Deze aanpak wordt hier beschreven.

2. Onderzoeksaanpak incidentonderzoek

De Inspectie werkt zorgvuldig en transparant. De uitgangspunten en een beschrijving van de werkwijze zijn opgenomen in het Protocol voor de werkwijze van de Inspectie.

Doelstelling

Het doel van een incidentonderzoek is om zoveel mogelijk te leren van incidenten en verbetering in gang te zetten, zodat de kans dat een vergelijkbaar incident zich nog eens voordoet zo klein mogelijk gemaakt kan worden.

Onderzoeksvragen

Het incidentonderzoek van de Inspectie gaat in beginsel uit van een centrale vraag:

Hoe heeft de betrokken organisatie gehandeld, of hoe hebben de betrokken organisaties gehandeld, in aanloop naar, tijdens en na het incident?

Met het onderzoek wordt antwoord gegeven op een aantal deelvragen:

- *Welke feiten en gebeurtenissen zijn van invloed geweest in aanloop naar, tijdens en na het incident?*
- *Hebben de betrokken organisaties conform de geldende kaders, regels en normen gehandeld?*
- *Welke oorzaken hebben bijgedragen aan het ontstaan van het incident en de manier waarop de betrokken organisaties met het incident zijn omgegaan?*
- *Welke leer- en verbeterpunten zijn te formuleren naar aanleiding van het incident?*

Onderzoeksmethoden

Voor het onderzoek naar incidenten gebruikt de Inspectie een erkende methodiek om systematisch informatie te verzamelen en analyseren, en om focus en richting te geven aan het onderzoek (de Inspectie voert bijvoorbeeld een SIRE of PRISMA-analyse uit). Het onderzoek bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

Tijdslijn

Er wordt een tijdslijn opgesteld van het incident en de belangrijkste gebeurtenissen in aanloop naar het incident.

Documentstudie

De Inspectie vraagt relevante documentatie op die in relatie kan staan tot het incident (bijvoorbeeld dossiers van betrokken justitiabelen, werkinstructies en samenwerkingsafspraken).

Schouw

De schouw maakt onderdeel uit van het feitenonderzoek. De Inspectie bekijkt bijvoorbeeld de locaties waar de betrokkenen verbleven en/of waar het incident heeft plaatsgevonden.

Interviews

De Inspectie neemt interviews af met functionarissen en andere personen die betrokken zijn geweest bij de casus. Daarnaast gaat de Inspectie in gesprek met medewerkers die inzicht kunnen verschaffen in het beleid van de toezicht ondervindende organisaties en in de dagelijkse toepassing daarvan.

Toetsing aan wet- en regelgeving, protocollen en instructies

De Inspectie toets de bevindingen aan de geldende wet- en regelgeving. Daarnaast gaat de Inspectie na of er is gehandeld conform de van toepassing zijnde protocollen en instructies. De Inspectie maakt hierbij gebruik van een toetsingskader.

3. Communicatie

Voorafgaand aan de start van de dataverzameling informeert de Inspectie de betrokken partijen direct over het onderzoek. De Inspectie doet vervolgens een aankondiging van het onderzoek op haar website.

Alle te interviewen personen krijgen voorafgaand aan het interview het interviewprotocol toegestuurd. De interviewverslagen legt de Inspectie aan de geïnterviewden voor ter controle op feitelijke onjuistheden.

De Inspectie legt het concept rapport ter controle op feitelijke onjuistheden voor aan de betrokken organisaties. Hoe de Inspectie eventuele opmerkingen verwerkt wordt vastgelegd in een tabel die bij het rapport wordt gevoegd. Vervolgens stelt de Inspectie het rapport vast. Dit rapport biedt de Inspectie aan de verantwoordelijke bewindspersoon aan die uiterlijk zes weken de tijd heeft om een reactie op te stellen die samen met het rapport naar de Tweede Kamer wordt gestuurd. De Inspectie biedt eventuele slachtoffers en nabestaanden aan een toelichting op het rapport te geven en de Inspectie publiceert het rapport op haar website.